

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/1345-

31.03.2025

Vurdering av Dokument 8:137 S (2024-2025)

Jeg viser til brev fra energi- og miljøkomiteen der det bes om min vurdering av Dokument 8:137 S (2024-2025) fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Geir Inge Lien, Per Olav Tyldum, Gro-Anita Mykjåland og Heidi Greni om ekstraordinære og effektive uttak av jerv for å sikre beitesesongen. Det foreslås følgende vedtak:

1. Stortinget ber regjeringen sikre at det gjøres ekstraordinære og målretta uttak av jerv før beitesesongen 2025 for å forebygge nye store skadesituasjoner i områder med store tap av sau til jerv over flere år, for å sikre den todelte målsettingen i rovdyrforvaltningen.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at Statens naturoppsyn (SNO) for hver lisensfellingsperiode må ta ut restkvoter av jerv i tråd med rovviltforliket fra 2011 (punkt 2.2.4).

På bakgrunn av min gjennomgang som følger under mener jeg det ikke er behov for å vedta forslagene i Dokument 8:137 S (2024-2025). Hovedbegrunnelsen for mitt standpunkt er at rovviltforvaltningen gjennomfører det vedtaksforslagene går ut på. Forvaltningen gjør målrettede ekstraordinære uttak av jerv for å unngå store skadesituasjoner og for å komme ned på bestandsmålet i den enkelte region. Jeg understreker også at vi fører en forvaltning i samsvar med rovviltforlikets punkt 2.2.4 om ekstraordinære uttak av restkvoter av jerv.

Stortinget har vedtatt at jervebestanden skal forvaltes så nært bestandsmålet som mulig. Dette gjelder både nasjonalt bestandsmål og regionale bestandsmål i hver enkelt forvaltningsregion. Et slikt presisjonsnivå er meget krevende i praksis, blant annet fordi tilfeldigheter i vandringer, dødelighet, antall tisper som får unger det enkelte år og så videre kan variere betydelig mellom år. Dette er også en viktig del av begrunnelsen for at

rovviltneemndenes myndighet til å kunne vedta fellingskvoter for jerv er basert på et gjennomsnitt av de siste tre år, og ikke styres av antall ungekull født hvert enkelt år.

Bestandssituasjonen

Antall ynglinger (ungekull) av jerv har over tid vært høyere enn det nasjonale bestandsmålet på 39 årlige ungekull. De tre siste årene er det registrert henholdsvis 45, 64 og 61 ungekull på landsbasis, med et nasjonalt gjennomsnitt på 56,7 ungekull. Samtidig er det i denne sammenheng viktig å understreke at det er gjennomført flere hiuttak der mordyr og/eller ungene er avlivet på sein vinteren/våren, slik at antall ungekull ved inngangen til beitesesongen for sau har vært lavere. Etter hiuttak har vi de tre siste årene hatt henholdsvis 40, 55 og 52 ungekull på landsbasis, med et gjennomsnitt på 49 ungekull. Det vil si 10 ungekull over det nasjonale bestandsmålet.

Det nasjonale bestandsmålet for jerv er fordelt mellom de ulike forvaltningsregionene. Bakgrunnen for dette er blant annet hensyn til å sikre en sammenheng i jervebestanden og hensyn til beitenæringene ved at de ulemper jerven medfører blir fordelt. Fordi jervebestanden skal forvaltes så nær bestandsmålsom mulig, må uttak av jerv prioriteres i de regioner der bestanden er større enn regionalt bestandsmål.

Situasjonen varierer betydelig mellom regionene, og det er nå region 5 (Hedmark) og 6 (Trøndelag og Møre og Romsdal) som har en jervebestand som er betydelig større enn sine respektive regionale bestandsmål. I de øvrige forvaltningsregionene har jervebestanden vært nær eller i samsvar med de regionale bestandsmålene. For en mer detaljert fremstilling av antall ungekull både nasjonalt og regionalt, og både før og etter hiuttak, viser jeg til tabellen under. Tallene i parentes viser antall ungekull etter at hiuttak er gjennomført.

Region	Bestandsmål	2022	2023	2024	Gj. Snitt
1	0	1 (0)	1 (0)	0	0,7 (0)
2	0	0	0	0	0
3	4	2	6 (5)	7 (5)	5 (4)
4	0	0	0	1	0,3
5	5	10 (9)	15 (13)	11 (10)	12 (10,7)
6	10	9 (7)	16 (15)	20 (4)	15 (12,7)
7	10	11	11 (10)	11 (10)	11 (10,3)
8	10	12 (11)	15 (12)	11 (10)	12,7 (11)
Sum Norge	39	45	64	61	56,7 (49)

Tydelig soneforvaltning

I tillegg til at jervebestanden skal forvaltes så nær både nasjonalt og regionale bestandsmål som mulig, kommer prinsippet om tydelig soneforvaltning. Stortinget har vedtatt at det skal føres en tydelig soneforvaltning der rovviltneemndene skal prioritere ulike deler av den enkelte region til henholdsvis jerv og beitedyr. Målsettingen er å oppfylle de regionale bestandsmålene innenfor de soner rovviltneemndene har prioritert til jerv, og beitenæring skal

i disse områdene tilpasses forekomsten av jerv. I beiteprioriterte områder er det ikke mål om etablering av jerv og terskelen for å tillate uttak av jerv er lav.

Jeg merker meg at forslagsstillerne argumenterer for at det må skje uttak av jerv uavhengig av om det er et område rovviltneemndene har prioritert til jerv eller om regionale bestandsmål er oppnådd, og at det avgjørende er om bestanden nasjonalt er over bestandsmålet og om det er skader på beitedyr. Dette mener jeg ikke er i samsvar med Stortingets vedtatte politikk. Mitt utgangspunkt er at uttak av jerv må prioriteres med mål om å forvalte så nær de regionale bestandsmål som mulig i hver enkelt region, og i samsvar med den soneinndelingen rovviltneemndene har fastsatt. Det nasjonale bestandsmålet og den nasjonale bestandsstatusen har i utgangspunktet ikke betydning for de vurderinger som skal gjøres i den enkelte region.

Uttak av jerv

Forslagsstillerne foreslår at regjeringen skal sikre at Statens naturoppsyn (SNO) for hver lisensfellingsperiode må ta ut restkvoter av jerv i tråd med rovviltforliket fra 2011 (punkt 2.2.4).

Punkt 2.2.4 i forliket av 2011 lyder:

«I de tilfeller der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene lisensfellingskvote er gitt. Uttak i det som av rovviltneemndene er definert som prioriterte beiteområder i de enkelte regionene blir prioritert.»

Når det gjelder bestandsregulering av jerv har Stortinget vedtatt at lisensfelling utført av vanlige jegere skal være hovedvirkemiddelet. Lisensfelling har over tid ikke gitt ønsket effekt, men det har aldri før blitt felt så mange jerver som under årets lisensfelling. Denne utviklingen er positiv, og betyr at vi nærmer oss Stortingets vedtak om at lisensfelling skal være hovedvirkemiddelet. Særlig har lisensfelling vært effektiv i Innlandet og Trøndelag, og inklusiv to jerver felt av Statens naturoppsyn er kvoten fylt i region 3 (Oppland).

At lisensfelling er mer effektiv, reduserer samtidig behovet for ekstraordinære uttak i statlig regi. Det er likevel slik at det fortsatt er behov for å gjennomføre ekstraordinære uttak. Dette gjennomfører Miljødirektoratet «så langt det er mulig» i tråd med rovviltforliket punkt 2.2.4. Miljødirektoratet startet arbeidet med ekstraordinære uttak allerede tidlig høsten 2024 med vedtak om ekstraordinære uttak av enkeltdyr i flere områder. Parallelt med registreringen av ungekull, som pågår i disse dager, vurderer også Miljødirektoratet fortløpende om det er ytterligere behov for ekstraordinære uttak. I tillegg til informasjon fra bestandsregistreringene inngår resultater fra lisensfelling, vurdering av skadepotensial på beitedyr og anbefalinger fra rovviltneemndene i Miljødirektoratets vurderinger.

Det er i denne sammenheng også av betydning å vise til at lisensfellingskvotene som neemndene setter for lisensfelling av jerv i noen tilfeller er romslige. Dette for å sikre at kvoten ikke skal virke begrensende på uttak, særlig i beiteprioriterte områder. Når Klima- og

miljødepartementet behandler klager på slike vedtak praktiseres en høy terskel for å endre nemndenes kvotevedtak, men det er samtidig understreket at det ikke kan forventes at Statens naturoppsyn i alle tilfeller tar ut resterende kvote dersom kvoten ikke blir fylt.

Det er samtidig viktig å understreke at ekstraordinære uttak er krevende oppdrag også for Statens naturoppsyn, og at det er svært viktig å ivareta sikkerheten til fellingspersonellet som utfører slike oppdrag. Effektiv og sikker gjennomføring avhenger av gode vær- og snøforhold, og årlig er det slik at ikke alle uttak som vurderes eller blir vedtatt lar seg gjennomføre. Dette skyldes blant annet rasfare ved ynglelokaliteter eller at vær- og snøforhold ikke tillater trygg og effektiv bruk av helikopter.

Jeg mener på denne bakgrunn vi verken bør eller kan garantere for at Statens naturoppsyn skal gjennomføre uttak av resterende lisensfellingskvoter i alle områder.

Tap av beitedyr til jerv

I forslaget står det innledningsvis at overoppfyllelse av bestandsmål på jerv ga et ekstra tap på 2 400 sau i 2024. Det er ingen nærmere redegjørelse for hvordan forslagsstillerne har kommet frem til dette tallet, men jeg kan ikke se at det er grunnlag i erstatningstallene for en slik påstand. Av om lag 2 millioner sau og lam som slippes på utmarksbeite årlig, og et totaltap på om lag 100 000 dyr til alle årsaker, ble om lag 6 700 dyr erstattet som tapt til jerv i 2024. Dette er en nedgang fra om lag 7 100 dyr i 2023.

Når det gjelder tap av sau og lam til jerv er det i tillegg slik at hoveddelen av skadene blir påvist innenfor de områder rovviltnemndene har prioritert til jerv. Etter prinsippet om tydelig soneforvaltning er det tilpassing av beitenæring som skal være hovedvirkemiddel for å redusere tap i områder prioritert til jerv. I områder prioritert til jerv skal det være en fast forekomst av jerv i tråd med de regionale bestandsmålene, og fortsatt tap av sau og lam vil være forutsigbart dersom ikke nødvendige tilpassinger av beitebruken blir gjennomført.

Jeg vil avslutningsvis forsikre komiteen at rovviltforvaltningen gjør alt den kan for å få jervebestanden i samsvar med bestandsmålet i den enkelte rovviltregion og for å unngå store skadesituasjoner. Jeg viser også til at Klima- og miljødepartementet denne vinteren har hatt egne styringsmøter med alle rovviltregioner, der nemndene og Klima- og miljødepartementet er enige om at jervebestanden i den enkelte region skal ligge så nær bestandsmålet som mulig. Vi har også jevnlig kontakt med Miljødirektoratet for å forsikre oss om at Statens naturoppsyn bistår aktivt i arbeidet med å avlive jerv i særlig skadeutsatte områder og for å komme ned på bestandsmålet i den enkelte region.

Med hilsen

Andreas Bjelland Eriksen